

Motiejus Gudynas: Geram mokytojui vadovėlio nepakanka...

Nors Vaišvydava tik nedidelis Kauno priemiestis – pirmąkart jame atsidūręs gali ir pasiklysti. Ypač jei viskas skendi pilkame rūke: dulkia lietus, naikina sniegą, artina šviesiąsias pavasario dienas. Tad nedidelė mūsų žurnalo komanda (V. Stakėnas ir V. Vanagas), vykdama aplankyti Žeimelyje dirbusio matematikos mokytojo Motiejaus Gudyno ir rūke pasiklydusi, nutaria dar kartą skambinti ir klausti kelio. Atsiliepia jo žmona Adelė Gudynienė. Išklaušę išsamių jos paaiškinimų, nesunkiai susirandame tylią Sedulų gatvelę ir jau svečiuojamės pas mokytojus Gudynus. Kalbamės apie tai, kas buvo prieš penkiasdešimt metų.

$\alpha + \omega$. Tada jūs buvote jauni Žeimelio vidurinės mokyklos mokytojai. Kas jus nubloškė į tokią atokią Aukštaitijos vietovę?

M. G. Iki tol aš dirbau mokytoju Prienuose. Dėsčiau matematiką ir karinį parengimą. Kartą pasikvietė mane į Saugumą ir pareikalavo, kad ir jiems dirbčiau. Kategoriškai atsakiau. Pasakė — pasigailėsi. Leido pabaigti trimestrą, o po to iškart atleido. Teko ieškoti darbo kitur. Taip ir atvykau į Žeimelį.

A. G. Aš dirbau tėviškėje — Skuode pradinių klasių mokytoja. Buvo pokario metai, mano brolis išėjo į mišką, pateko į susišaudymą, tėvus areštavo. Nebegalėjau likti tėviškėje. Tačiau buvau įstojusi studijuoti į Klaipėdos mokytojų institutą, jį baigusi ir atvažiavau į Žeimelį pagal paskyrimą. Čia mudu su Gudynu ir susitikome. Greitai švęsime penkiasdešimt mūsų bendro gyvenimo metų.

$\alpha + \omega$. Gal dabar prisiminkime pirmąją matematikos olimpiadą. Kaip prikalbinote savo moksleivius joje dalyvauti?

M. G. Tada aš buvau mėgėjas... Tiesiog žvejodavau gabesnius mokinius. Daug dirbau su jais individualiai.

A. G. Jis buvo tikrai griežtas mokytojas. Iki jo Žeimelyje nebuvo gero matematiko, matematika buvo tikrai labai apleista. Tad pirmaisiais Motiejaus darbo metais jis buvo tikras mokinių baubas. Daug reikalavė. Negana pamokų — atsivesdavo mokinius į namus ir čia su jais spūsdavo tuos savo uždavinius.

$\alpha + \omega$. Taigi Jūs truputį pykdavote?

A. G. Kartais ir pykdavau, ir bardavausi. Aš buvau linkusi užstoti mokinius. Sakydavau, kam tu juos čia kankini? Kartais jis duodavo ne tik sunkių, bet netgi neišsprendžiamų uždavinių...

M. G. Kampo trisekcijos...

A. G. Tai jie dirbdavo, vargdavo...

M. G. Užtat viską pakartodavo ir pabandydavo pritaikyti. Buvo labai darbščių mokinių... Broliai Dieniai, Bronius Grigelionis... Tai jie tiesiog lenktyniaudavo tarpusavyje, kartais vienam labiau pavykdavo, kartais kitam. Kai prasidėjo matematikų olimpiados, atsirado galimybė ne tik tarpusavyje pasivaržyti.

A. G. Kai rajono švietimo inspektorius sužinojo, kad Gudynas vežasi savo mokinius į Vilnių, kone atkalbinėjo: „Ką jūs ten iš Žeimelio nuveiksite? Yra juk Vilnius, Kaunas, Panevėžys, Šiauliai...“

Tačiau pasirodė, kad ir Žimelis nepėsčias. Pačioje pirmoje Lietuvos jaunųjų matematikų olimpiadoje antrą vietą laimėjo Gervidas Dienys, o antrojoje olimpiadoje prizininkų skaičiumi Žimelį aplenkė tik Panevėžys. Tarp geriausiųjų buvo net keturi žimeliečiai: V. Dienys, A. Černiauskas, B. Grigelionis ir E. Meškauskaitė. Trečiojoje olimpiadoje nugalėtoju tapo B. Grigelionis, prizininku – V. Dienys.

A. G. Prisimenu vienais metais, kai reikėjo B. Grigelionio darbą siųsti į Vilnių, tai mano vyras labai išgyveno. Mat Grigelionis nelabai dailiai rašė. Vyras vaikšto po kambarį, nervinasi: „Darbas geras, viskas teisingai, bet kaip tokiu raštu parašytą darbą siųsti?“ Tai aš jam patariau: tegu sėda, perrašo — negi čia koks nusizengimas?

M. G. Buvo ir daugiau darbščių mokinių. Prisimenu vieną moksleivę. Ji per vieną trimestrą išsprendė visus vadovėlio uždavinius. Ją irgi buvome nusivežę į Vilnių, į baigiamąjį olimpiados ratą.

$\alpha + \omega$. Iš kur imdavote sunkesnių uždavinių, juk matematinės literatūros tuomet nedaug tebuvo?

M. G. Geriausias pagalbininkas buvo žurnalas „Matematika v škole“. Turiu net karo metų numerius. Vėliau atsirado „Kvanto“ žurnalas, knygu...

Palengva mezgasi pokalbis, mokytojai prisimena vis daugiau pavardžių ir gyvenimo, atiduoto mokyklai ir mokiniams, nuotrupų... Po keturiolikos metų, praleistų Žeimelyje, persikėlė į Kauno rajoną, dirbo Piliunos vidurinėje mokykloje. Matematikos žinių lygis ten buvęs nekoks, mokytojas prisimena, kad mokiniai, keldami dvinarį kvadratu, vis neparašydavo dvigubos sandaugos. Taigi... Vėliau persikėlė dirbti į Kauną, į Aleksonio vidurinę mokyklą. Čia būta gabių mokinių, ne vienas dalyvavo matematikų olimpiadose ir nugalėjo. Mokytojas, jo žodžiais tariant, išsikovojo teisę dirbti „rotaciniu būdu“ — pradedant nuo žemesnių klasių ir lydint savo mokinius iki mokyklos baigimo. Apie mokytojo Motiejaus Gudyno talentą rasti gabių mokinių, sudominti juos matematika, išmokyti atkakliai dirbti buvęs straipsnis viename iš centrinių žurnalių. Deja, negali pasakyti, kas ten parašyta, nes neskaite... Tačiau kalba vėl nejučia grįžta prie Žeimelio ir mylimiausio mokinio — Broniaus Grigelionio.

$\alpha + \omega$. Ar iki šiol su juo susitinkate?

A. G. O taip, jis mūsų nepamiršta. Kai gynė disertaciją Vilniuje, tai ir mus pakvietė. Pabaigoje kalbėdamas pasakė, kad labiausiai už savo matematiko sėkmę yra dėkingas mokytojui Motiejui Gudynui: kai jis savo kieta ranka prispaudė, tai ir tapo matematiku.

M. G. Vien kietos rankos negana, mokytojui neturi pakakti to, kas vadovėlyje parašyta. Reikia skaityti matematikos žurnalus, pačiam plėsti akiratį. Kitaip gero matematiko neišugdysi.

Paaiškėja, kad mokytojas Motiejus Gudynas už nuopelnus dirbant su gabiais matematikai mokiniams yra net apdovanotas — 1993 metais jam buvo įteiktas Zigmo Žemaičio medalis. Ir jo žmona sutinca, kad pelnytai. Darbui su mokiniais laiko jis tikrai negailėjęs.

Atsisveikiname ir išvažiuojame pažadėję atsiųsti naują žurnalo numerį, kai tik jis pasirodys. Tebus tai kuklus matematikų bendruomenės padėkos ženklas už ilgus nuoširdaus darbo metus.